

att använda krönikans uppgifter, och en fullständig redogörelse för vilka brev, dagböcker med mera som legat till stöd för sådana bedömningar vore orimligt att ge. Men en mer uttalad beskrivning kring hur uppgifterna i krönikan bedömts källkritiskt hade dock kunnat gynna studien. På samma vis hade jag gärna sett en redogörelse för den "textanalys" som nämns på ett par ställen i boken, mer än vad som anges under avsnittet Metodologiska reflektioner.

En sista anmärkning rör avgränsningen till att studera paret Johan och Hedda Ekman och deras barn. Nordlund Edvinsson utesluter därmed möjligheten att väva in relationerna till exempelvis Johans syskon och föräldrar, som också var engagerade i familjens företag. Det hade kanske krävt en orimlig arbetsinsats, men genom att vidga studien till att även involvera relationerna till farbröder, svågrar, kusiner, etcetera i föräldragenerationens led, hade sannolikt ytterligare dimensioner kunnat återges rörande genusrelationerna i dynastin Ekman. Till saken hör att tillgången på källor rörande släkten Ekman är synnerligen gynnsam. På Landsarkivet i Göteborg, vars olika Ekman-arkiv överhuvudtaget inte nyttjas i Nordlund Edvinssons studie, förvaras dels företagsarkivet från Ekmans & Co och dels ett stort antal i sammanhanget matnyttiga personarkiv och samlingar från olika personer i släkten Ekman. "Konsul Johan E Ekmans arkiv" rymmer hundratals brev från släktingar och minst lika många brev till Hedda (i oförtecknade volymer). Personarkiv finns även efter bland andra Johans Ekmans bror Gustaf, sonen Carl och fadern Emil. I dessa mäns arkiv finns även handlingar från andra familjemedlemmar.

Boken är förtjänstfullt kort hållen – cirka 190 sidor brödtext – och till synes helt fri från korrekturfel. Att ange drygt 1 000 noter i en så pass kort bok är däremot i högsta laget.

Dynastins kvinnor är en väl sammanhållen och logiskt framställd studie som också uppfyller sitt uttalade syfte. Studien är därmed ett välkommet bidrag till ett växande forskningsfält kring borgerlighet, genus och företagande.

Riksarkivet Landsarkivet i Göteborg

JOHANNES DAUN

Tobias Berglund & Niclas Sennerteg, *Finska inbördeskriget* (Natur & Kultur: Stockholm 2017). 539 s.

Natten mot den 28 januari 1918 tog socialistiska röda garden kontroll över Helsingfors och försökte arrestera Finlands borgerliga regering. Tidigare

samma dag hade regeringstroga skyddskåren avväpnat ryska trupper i Vasa. Inbördeskriget var ett faktum. Kriget skulle bli en av de blodigaste inrikespolitiska uppgörelserna i Europa under 1900-talet. Offren räknas till mer än 38 000 döda varav omkring 27 000 tillhörde den förlorande röda sidan. Kriget hade alla inbördeskrigets kännetecken. Landsmän ställdes mot landsmän. Grannar mot grannar. De summariska avrättningarna och mordandet skördade långt fler dödsoffer än striderna. Inbördeskriget slet upp djupa sår i den finska nationen som det tagit ett århundrade att börja läka.

Berglund och Sennertegs bok om inbördeskriget ger genom en kronologiskt upplagd skildring en god genomgång av händelserna i Finland 1917 och 1918. Boken ger även en bakgrund till inbördeskrigets utbrott och fördjupar vissa delar av händelseförloppet och då inte minst krigets orsaker, den svenska landstigningen på Åland i mars 1918, slutstriderna i Tammerfors i april 1918 och efterspelet med fångläger och uppgörelser i det finska samhället. Författarnas övergripande syfte är att förklara inbördeskrigets orsaker, förlopp och konsekvenser. De första 130 sidorna ägnas åt att ge en bakgrund och diskutera inbördeskrigets orsaker. Ett annat syfte är att ge ett svenskt perspektiv på händelserna. Av det skälet lyfter man särskilt fram rikssvenskars och rikssvenska institutioners roll. Händelserna skildras många gånger ur rikssvenskars synvinkel. Även den svenska frivilligbrigadens insatser får mycket utrymme i boken. Vid sidan om dessa huvudsakliga syften med boken finns även en intention från författarnas sida att försöka ge en osminkad bild av krigets brutalitet och hemsgheter. Det är den blodiga verkligheten som författarna vill ge läsarna. Boken är på så sätt en skakande läsning för den som inte tidigare förstätt inbördeskrigets våldsamhet.

Att skriva en bok om Finlands inbördeskrig är en svår uppgift. Bara att försöka avgöra vad som är den bästa benämningen på kriget skapar problem. Händelserna och kriget i Finland 1917–1918 är ännu i dag så verkligt politiskt och känslomässigt laddat att det är svårt att tillfredsställa alla. Det är helt enkelt omöjligt att inte utsätta sig för kritik från något håll i frågan. Därför är det varje författare och historikers uppgift att förhålla sig objektiv och saklig. Det finns många fallgropar att hamna i och vägen är smal. Författarna till denna bok klarar denna balansgång bra. Kanske är det enklare för en icke-finländare, i det här fallet två rikssvenskar, att mer nyanserat betrakta det finska inbördeskriget, även om man ska vara ödmjuk – Sverige har inte de senaste 200 åren drabbats av någonting i närheten av Finlands inbördeskrig.

Trots denna i huvudsak positiva bedömning återfinns några problem som kan lyftas fram. Det hade med hjälp av finskspråkig litteratur varit möjligt att mer ge inblickar i den röda sidans agerande. Den svenskspråkiga litteraturen ger visserligen nödvändigt underlag, men genom att nyttja käl-

lor och litteratur på finska hade det sannolikt varit möjligt att fördjupa beskrivningarna av den röda sidans öden. Inte minst ögonvittnesuppgifter och djupare analyser av den röda sidans bevekelsegrunder och syn på situationen i Finland. Det kan även framhållas att en del forskning på kriget som är central för en nyanserad bild av kriget förfaller saknas i författarnas litteraturlista. Här kan nämnas Mattias Kaihovirtas viktiga avhandling om den svenskspråkiga arbetarklassen eller Sture Lidholms böcker om inte minst fånglägren efter kriget (även om hans senaste bok kan ha kommit ut för sent för författarna). Även initierade inlägg i diskussionen, som den insiktsfulla artikeln av Nils Erik Villstrand med titeln "Vägen från Tammerfors", hade kunnat ge ännu mer tryck i författarnas diskussion om begreppsfrågorna och diskussionen om vad man egentligen slogs för. Kanske det hade varit möjligt att ännu mera betona det faktum att händelserna i Finland så starkt berodde på omvärlden? Var inbördeskriget egentligen bara kort och gott första världskriget på finsk mark? Att se inbördeskriget som en utlöpare av det ryska imperiets kollaps har med rätta inte minst framhållits av Henrik Meinander. Men det ska poängteras att om man skriver en sammanfattande bok om ett så svårt ämne som inbördeskriget i Finland är det omöjligt att inte missa något eller misshaga någon.

Eftersom boken har ett uttalat syfte att ge det svenska perspektivet fastnar måhända skildringen lite väl mycket i de svenska insatserna – inte minst Ålandexpeditionen. Detta är en konsekvens av författarnas övervägda val. Men det finns en risk att en svensk läsekrets omedvetet invaggas i en överdriven tro på Sveriges och rikssvenskarnas betydelse under inbördeskriget. Kanske är denna farhåga överdriven, men ofta bedöms faktorers betydelse i ett historiskt händelseförlopp mycket utifrån hur stort utrymme de får i framställningen. Många sidor om svenskar kan ge en uppfattning att de var mer betydelsefulla än de var. Kanske titeln på boken skulle ha varit "Sverige och inbördeskriget i Finland"?

Bokens styrka ligger sammanfattningsvis i intentionen att göra tillgänglig den stora flora av litteratur, på framför allt svenska, som finns kring inbördeskriget. Boken är en populärhistorisk framställning. Den är medryckande, välskriven och lättläst. Den balanserar även väl stridsskildringarna med mer allmänhistoriska perspektiv. Till de positiva kan även läggas en systematisk vilja att resonera och analysera utan att det blir för komplicerat. Boken lever upp till sin folkbildande intention på ett mycket bra sätt. Sett mot bakgrund av forskningsläget tillför den visserligen inte så mycket nytt, men sannolikt når boken en läsekrets för vilket Finlands inbördeskrig i stort sett är okänt. Författarna bör vara nöjda med sitt arbete.